

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTRO
Į S A K Y M A S

**DĖL 2007 M. VASARIO 14 D. ĮSAKYMO NR. D1-96 „DĖL GAMTINIO KARKASO
NUOSTATŲ PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO**

2010 m. liepos 16 d. Nr. D1-624
Vilnius

P a k e i č i u 2007 m. vasario 14 d. įsakymu Nr. D1-96 „Dėl Gamtinio karkaso nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. [22-858](#)) patvirtintus Gamtinio karkaso nuostatus ir išdėstau juos nauja redakcija (pridedama).

APLINKOS MINISTRAS

GEDIMINAS KAZLAUSKAS

GAMTINIO KARKASO NUOSTATAI

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Gamtinio karkaso nuostatai (toliau – Nuostatai) nustato bendruosius gamtinio karkaso teritorijų formavimo principus, apsaugos, tvarkymo, naudojimo ir planavimo reikalavimus.

2. Gamtinio karkaso nustatymo tikslus ir sudėtį nustato Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas (Žin., 1993, Nr. [63-1188](#); 2001, Nr. [108-3902](#)).

3. Gamtinio karkaso teritorijų apsaugą, tvarkymą, naudojimą ir planavimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas (Žin., 1992, Nr. [5-75](#)), Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas, Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas (Žin., 1995, Nr. [3-37](#); 2004, Nr. [153-5571](#)), Lietuvos Respublikos miškų įstatymas (Žin., 1994, Nr. [96-1872](#); 2001, Nr. [35-1161](#)), Lietuvos Respublikos žemės įstatymas (Žin., 1994, Nr. [34-620](#); 2004, Nr. [28-868](#)), Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymas (Žin., 1995, Nr. [107-2391](#); 2004, Nr. [21-617](#)), Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas (Žin., 1996, Nr. [82-1965](#); 2005, Nr. 84-3105), Lietuvos Respublikos pajūrio juostos įstatymas (Žin., 2002, Nr. [73-3091](#)), Lietuvos Respublikos turizmo įstatymas (Žin., 1998, Nr. [32-852](#); 2002, Nr. [123-5507](#)), Lietuvos Respublikos želdynų įstatymas (Žin., 2007, Nr. [80-3215](#)) ir kiti įstatymai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343 patvirtintos Specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos (Žin., 1992, Nr. [22-652](#); 1996, Nr. [2-43](#)), atskirų saugomų teritorijų nuostatai, saugomų teritorijų, jų zonų, kultūros paveldo objektų tipiniai ir (ar) individualūs apsaugos, valstybinių parkų apsaugos reglamentai, apsaugos sutartys, kurios gali būti sudaromos dėl veiklos apribojimų saugomose teritorijose, konkrečių žemės, miško bei vandens telkinio naudojimo sąlygų nustatymo, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas „Dėl atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normų ir priklausomųjų želdynų normų (plotų) nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. [137-5624](#)), kiti teisės aktai ir šie Nuostatai.

II. PAGRINDINĖS SĄVOKOS

4. Šiuose Nuostatuose vartojamos sąvokos:

Pažeistos gamtinio karkaso teritorijos – mokslškai pagrįstos ir teritorijų planavimo dokumentais nustatytos gamtinio karkaso teritorijos, praradusios natūralią kraštovaizdžio struktūrą ir/arba vertingiausias gamtinius elementus, jų dalis ir nebegalinčios atlikti ekologinio kompensavimo funkcijų.

Patikimo geoekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijos – mokslškai pagrįstos ir teritorijų planavimo dokumentais nustatytos santykinai natūralios miškingos (80–100 %) arba pelkingos teritorijos bei paviršinio vandens telkiniai ir jų pakrantės.

Riboto geoekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijos – mokslškai pagrįstos ir teritorijų planavimo dokumentais nustatytos mažiau miškingos (50–80 %) teritorijos, stipriai ar iš dalies nusausintos pelkės.

Silpno geoekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijos – mokslškai pagrįstos ir teritorijų planavimo dokumentais nustatytos mažai miško plotų ir pelkūčių turinčios lengvų dirvų arba bemiškės sunkių dirvų agrarinės teritorijos, eksploatuojami durpynai ir ganyklų plotai, kitos sukultūrintos teritorijos su gausiais urbanistiniais elementais.

Sąvokos „gamtinis karkasas“, „ekologinis tinklas“, „kraštovaizdis“, „Europos Bendrijos svarbos teritorija“, „Europos ekologinis tinklas „Natura 2000“ yra apibrėžtos Lietuvos

Respublikos saugomų teritorijų įstatyme. Kitos naudojamos sąvokos apibrėžtos Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų, Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo, Lietuvos Respublikos statybos ir kituose įstatymuose, Lietuvos Respublikos kraštovaizdžio politikos kryptių apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gruodžio 1 d. nutarimu Nr. 1526 (Žin., 2004, Nr. [174-6443](#)).

III. GAMTINIO KARKASO TERITORIJŲ APSAUGOS, NAUDOJIMO IR TVARKYMO REIKALAVIMAI

5. Gamtinio karkaso teritorijų apsaugos, naudojimo ir tvarkymo reikalavimus nustato 2 ir 3 punkte nurodyti teisės aktai, šie Nuostatai ir visų lygmenų bendrieji planai, miestų, miestelių teritorijų dalių ir kaimų teritorijų detalieji planai, gamtinio karkaso ir (ar) ekologinio tinklo formavimo schemas, visų lygių kraštovaizdžio tvarkymo specialieji planai, atskirų saugomų teritorijų specialiojo planavimo dokumentai bei kiti specialieji planai, kuriuose, vadovaujantis jų rengimo taisyklėmis, yra formuojamos arba pažymimos gamtinio karkaso struktūros.

6. Gamtinio karkaso teritorijose skatinama veikla, kuria užtikrinama kraštovaizdžio ekologinė pusiausvyra, palaikomas ir stiprinamas ekosistemų stabilumas, renatūralizacija, vykdomas ekosistemų atkūrimas, palaikoma ir didinama biologinė įvairovė:

6.1. bendro teritorijos miškingumo didinimas, atskirųjų ir priklausomųjų želdynų, želdinių apsauga ir įveisimas kelių sanitarinės apsaugos zonose, agrarinėse ir urbanizuotose teritorijose;

6.2. techninės priemonės, mažinančios sausinamosios melioracijos poveikį, sudarančios sąlygas pelkėdarai, upelių ar jų ruožų, natūralių vandentakų atsistatymui, natūraliam augalų bendrijų ir gyvūnų populiacijų ir jų migracijos kelių formavimuisi;

6.3. pažeistų teritorijų, jūros akvatorijų, vandens telkinių atkūrimo, išvalymo nuo užteršimo darbai, pramonės ir stambių žemės ūkio objektų ir įrenginių, šeimininkų nenaudojamų statinių iškėlimas;

6.4. ekologinė žemdirbystė ir agrarinės aplinkosaugos priemonių taikymas;

6.5. teritorijų pritaikymas ekstensyviai rekreacijai;

6.6. mokslinė veikla.

7. Stiprinant ekologinio kompensavimo funkcijas, riboto ir silpno geoekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijos (išskyrus želdynus, pelkes, pievas, ganyklas ir kitas agrarines teritorijas, kuriose vystoma ekologinė žemdirbystė, taikomos agrarinės aplinkosaugos priemonės) apželdinamos mišku.

8. Perstatant, pertvarkant užstatytas (pažeistas) gamtinio karkaso teritorijas miestuose, miesteliuose, turi būti vykdomi vandens telkinių atkūrimo, teritorijų ir akvatorijų išvalymo nuo užteršimo darbai, užtikrinamas ne mažesnio už nustatytas normas atskirųjų ir priklausomųjų želdynų ploto įveisimas.

9. Europinės, nacionalinės, regioninės reikšmės gamtinio karkaso teritorijose esančių valstybinės ir vietinės reikšmės kelių tiesimo ir rekonstravimo projektuose turi būti numatytas ne miško žemėje esančių kelių ruožų apželdinimas medžių ir/ar krūmų juostomis.

Rekonstruojant gamtinio karkaso teritorijose esančius ar jų kertančius kelius, eismo saugumui užtikrinti galima šalinti medžius tik tuo atveju, jei numatomas naujų želdinių įveisimas, derinant ekologinius ir eismo saugumo reikalavimus.

10. Gamtinio karkaso teritorijose, kurias bendrieji planai numato urbanizuoti, turi būti formuojamos tarpusavyje besijungiančios atskirųjų želdynų struktūros, sudarančios ne mažiau kaip 50 % teritorijos ploto, turi būti užtikrinamas ne mažesnio už nustatytas normas priklausomųjų želdynų ploto įveisimas, vykdomos kitos bendrųjų planų sprendimais nustatytos kraštovaizdžio apsaugos ir tvarkymo priemonės.

11. Gamtinio karkaso kitos tikslinės paskirties sklypų užstatymo tankumas ribojamas iki 30 % ploto.

12. Gamtinio karkaso žemės ūkio paskirties žemės sklypų užstatymo tankumas ribojamas iki 10 % ploto.

13. Pagrindinės tikslinės konservacinės ir miškų ūkio žemės naudojimo paskirties keitimą rezervatuose, valstybiniuose parkuose, draustiniuose, biosferos stebėsenos teritorijose reglamentuoja Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas. Kitose gamtinio karkaso teritorijose žemės ūkio ir miškų ūkio paskirtis gali būti keičiama į kitą tik tada, kai tai numato nustatyta tvarka parengti ir patvirtinti bendrieji savivaldybių ar jų dalių planai, kuriuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka įvertintos galimos reikšmingos planų įgyvendinimo pasekmės kraštovaizdžiui ir biologinei įvairovei, numatytos priemonės antropogeniniam poveikiui kompensuoti.

14. Gamtinio karkaso teritorijoje planuojant ūkinę veiklą, įrašytą į Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 1 ir 2 priedus, atliekamos atitinkamos poveikio gamtiniam kraštovaizdžiui ir biologinei įvairovei vertinimo procedūros, numatomos priemonės antropogeniniam poveikiui kompensuoti, gamtiniam kraštovaizdžiui ir biologinei įvairovei išsaugoti ar atkurti.

15. Gamtinio karkaso konservacinės, miškų, žemės ūkio ir kitos rekreacinės paskirties teritorijose draudžiama statyti pramonės įmones, kurioms reikalingi taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimai, ir gyvenamuosius kvartalus – formuoti urbanizuotas teritorijas, sudarytas iš 5 ar daugiau gyvenamųjų namų ar ūkininkų sodybų, atstumas tarp kurių ne didesnis kaip 150 m. Šis atstumas matuojamas nuo sodybos ar namų valdos pastato, esančio (arba nustatyta tvarka patvirtintame teritorijų planavimo dokumente numatyto) arčiausiai naujai planuojamo sklypo ribos.

16. Gamtinio karkaso teritorijos turi būti tvarkomos vadovaujantis darnaus vystymosi principais. Teritorijose, turinčiose istorinę, kultūrinę vertę, svarbiose estetiniu atžvilgiu, gamtinio karkaso teritorijos tvarkomos atsižvelgiant ir derinant tarpusavyje ekologinius, kultūrinius ir estetinius kraštovaizdžio formavimo reikalavimus.

IV. GAMTINIO KARKASO PLANAVIMAS

17. Gamtinis karkasas, į jo sudėtį įeinantys ekologiniai tinklai bei jų dalys formuojamos Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų ir Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymų nustatyta tvarka valstybės, apskrities, savivaldybės ar jos dalies (miesto ar miestelio) bendraisiais planais, žemėtvarkos schemomis, visų lygių kraštovaizdžio tvarkymo specialiaisiais planais, gamtinio karkaso ir (ar) ekologinio tinklo formavimo schemomis, kitais specialiaisiais saugomų teritorijų sistemos ar jų dalių planais, vadovaujantis atitinkamų teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėmis ir šiais Nuostatais.

18. Į gamtinio karkaso sudėtį įeinantys saugomų teritorijų tinklai, atskiros saugomos teritorijos, jų dalys ar zonos planuojamos, jų apsaugos, naudojimo ir tvarkymo reglamentas nustatomas rengiant atskirus šių teritorijų specialiojo planavimo dokumentus – saugomų teritorijų tinklų schemas, ekologinės apsaugos zonų tinklų schemas, saugomų teritorijų ir jų zonų ribų planus, saugomų teritorijų tvarkymo planus (planavimo schemas), saugomų teritorijų gamtotvarkos ir (ar) paveldotvarkos projektus vadovaujantis jų rengimo taisyklėmis ir šiais Nuostatais.

19. Rajonų savivaldybių ar jų dalių bendruosiuose planuose nustatyti gamtinio karkaso formavimo, apsaugos ir tvarkymo sprendiniai detalizuojami nustatyta tvarka parengtomis ir patvirtintomis gamtinio karkaso ir (ar) ekologinio tinklo formavimo schemomis arba specialiaisiais kraštovaizdžio planais, apimančiais teritoriją, ne mažesnę negu kaimo gyvenamoji vietovė ar miesto dalis.

20. Nustatant esamas ir formuojant naujas gamtinio karkaso struktūras ir jų elementus, turi būti įvertinta erdvinė teritorinė kraštovaizdžio struktūra, pobūdis, geoekologinis potencialas:

20.1. nacionaliniu ir regioniniu lygiu – vietovės geomorfologija, hidrografija, gruntinių

ir paviršinių vandenių takoskyros, požeminės hidrosferos apsaugotumas, miškingumas, natūralių ir pusiau natūralių ekosistemų (žemėveikslių) išsidėstymas, vyraujantys dirvožemio tipai, kilmė ir geocheminis aktyvumas, karstiniai, erozijos ir defliacijos reiškiniai, žemės naudmenos ir antropogenizacijos laipsnis;

20.2. rajoniniu ir vietiniu lygiu – aukštesnio lygmens gamtinio karkaso struktūrų išsidėstymas, vietovės inžinerinės geologinės sąlygos, reljefas, dirvožemio tipas, paviršinio vandens telkiniai, erozijos, defliacijos, karsto reiškinų teritorinė sklaida, miškai, pievos, želdynai ir želdiniai, kitų natūralių ir pusiau natūralių buveinių, svarbių saugomų rūšių radimviečių išsidėstymas, migruojančių rūšių apsaugos poreikiai, antropogenizacijos laipsnis, taršos šaltiniai ir kt.

21. Nuostatų 17 ir 18 punktuose nurodytuose teritorijų planavimo dokumentuose nustatomos atskirų gamtinio karkaso struktūrų bei jų elementų ribos, įvertinamas jų ekologinis potencialas (patikimas, ribotas, silpnas, pažeista teritorija), numatomos esamų ir formuojamų gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo ir apsaugos kryptys ir (ar) reikalavimai, naudojimo ir apsaugos reglamentai, pažeistų teritorijų renatūralizacijos, atkūrimo ir tolesnio tvarkymo ir apsaugos kryptys ir (ar) reikalavimai, kitos priemonės teritorijos ekologiniam potencialui didinti. Atsižvelgiant į teritorijos kraštovaizdžio struktūrą ir geoekologinį potencialą, teritorijų planavimo dokumento rūšį, lygmenį ir planavimo tikslus, šių teritorijų planavimo dokumentų sprendiniuose gali būti formuluojamos nuostatos dėl apsauginės ir ekologinės, rekreacinės, mokslinės ir kitos paskirties atskirųjų ir priklausomųjų želdynų įveisimo ir tvarkymo, gamtinių išteklių naudojimo (karjerų įrengimo), nuotėkų surinkimo ir valymo, atskirų statinių statybos (įskaitant vėjo ir saulės jėgaines) ir kt.

22. Naujai formuojamų gamtinio karkaso struktūrinių dalių ir elementų ribos turi būti priderintos prie reljefo, kitų kraštovaizdžio struktūrinių dalių ir elementų ribų, o plotas turi atitikti bendrą kraštovaizdžio erdvinės teritorinės struktūros elementų mastelį. Šių dalių bei elementų forma, išsidėstymas (erdvinė kompozicija) ir įveisiamų želdinių rūšinė sudėtis turi būti planuojama atsižvelgiant į bendruosius ir regioninius kraštovaizdžio erdvinės teritorinės struktūros ypatumus, ekologinę situaciją (dirvožemio sąlygas, užteršimo laipsnį, vietines rūšis, natūralias buveines ir pan.).

23. Naujai formuojamos gamtinio karkaso teritorijos (be Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo 21 straipsnyje nurodytų funkcijų) turi tarnauti biologinės įvairovės gausinimui, natūralių ir pusiau natūralių buveinių fragmentacijos mažinimui, nepageidaujamų gamtinių procesų (vandens ir vėjo erozija, karstas, nuošliaužos ir pan.) reguliavimui, ekstensyviai, pažintinei rekreacijai plėtoti, estetinėms vietovės charakteristikoms pabrėžti ir jas turtinti.

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

24. Gamtinio karkaso teritorijų apsaugos režimo kontrolę vykdo Aplinkos ministerija ir jos įgaliotos institucijos pagal kompetenciją.

25. Juridiniai ir fiziniai asmenys, pažeidę gamtinio karkaso teritorijų apsaugos ir naudojimo režimą, traukiami atsakomybėn Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.
